

2018. ÉVI FŐBB KUTATÁSI CÉLKITŰZÉSEK

Az MTA-DE Közzszolgáltatási Kutatócsoport 2017. év második félévétől kezdte el új, „[Az állami szabályozó szerepek újraértékelődése a szolgáltatásokban](#)” című ötéves átfogó projektjét. A kutatás az elsődlegesen központi szervezésű közzszolgáltatások (energia-, telekommunikáció, média-, humánszolgáltatások nagy rendszerei stb.) között és egyes nem teljes piacos szolgáltatások körében, ágazati részletezettség szintjén rendszerezi az újabban alkalmazott állami részvételi formákat. A szolgáltatási szektor körében tehát az ágazati szintű meghatározó sajátosságokat és közös jellemzőket keresünk a regulatív, azaz indirekt szabályozás körében. Alapvetően az uniós jog szerinti politikákat vizsgáljuk, elsősorban az ún. szabályozott ágazatokra koncentrálva.

A XX. század utolsó két évtizede inkább szólt az integrációk egységesülési folyamatáról. A liberalizációs politikák célja a piacgazdaság előtti akadályok lebontása volt. Bár a szolgáltatási szektor egy részében, ahol a piaci működés elégtelenségeit mindig is kezelni kellett, kezdettől sajátos intézményeket alkalmaztak a különböző kormányzati szinteken, utóbb a liberalizáció ellenében *újra ártértékelésre* kerültek a korábban korlátozásra ítélt közzszférába sorolt szerepek.

A hagyományos tag- (illetve nemzet-) állami szabályozó pozíciók közvetlenebbé és rendelkezőbbé válnak. Ez az újra-felfedezett szerepük azonban összetett mechanizmusok közegébe ágyazottan értékelhető. A versenyszabályozás indirekt eszközei mellett a közvetlen beavatkozás mozgásteré, kellektára kétségkívül kiterjedtebbé vált. A feltételrendszert alakító-befolyásoló regulációhoz képest egy másik sarkos minta: az engedélyezés, tiltás, jogszabályi elrendelés alkalmazásának köre kibővült.

Korábbi projektünk¹ eredményei is igazolják a feltevést, amely szerint az ezredfordulótól kezdve a fejlett világban a közzszektor szervezési keretei és tartalmi átalakulóban vannak; az állami (közösségi) szerepek mára a korábbinál kiterjedtebbé váltak. A fókuszpont viszont immár – szemben a korábbi kutatásunkkal – nem a területiség, hanem a (különböző szintű) kormányzati szabályozó szerepek-funkciók változása. Munkánk előzménye hasonló mélységben a közfeladatok helyi-területi szervezési összefüggéseinek feltárása, melyet *Közzszolgáltatások megszervezése és politikái. Merre tartanak?* című enciklopédikus kötetünk² rendszerez. Ezt fejlesztjük tovább immár kifejezetten a tagállami kormányzati szabályozási szintet érő kihívások és jelenkori változások középpontba állításával.

¹ A MTA-DE Közzszolgáltatási Kutatócsoport "[Területi közzszolgáltatások szabályozásai](#)" c. (2012–2017) projektje.

² Horváth M. Tamás–Bartha Ildikó (szerk.): *Közzszolgáltatások megszervezése és politikái. Merre tartanak?* Budapest: Dialóg Campus, 2016. 936 o. (<http://real.mtak.hu/48836/>) A kötet a korábbi projekt koncepcióját és eredményeit foglalja rendszerbe az ágazati közzszolgáltatások szervezésének és politikáinak alapvető viszonyait tárgyalva.

Az MTA-DE Közszolgálatási Kutatócsoport 2022. év június 30-ig tartó „Az állami szabályozó szerepek újraértékelődése a szolgáltatásokban” című projektjének erre az évre tervezett fő kutatási célkitűzései a következők:

- A) a kutatás analitikus szakaszának megvalósítása: ágazati elemzések elvégzése meghatározott szolgáltatási területen, a tagállami és európai uniós regulációs folyamatok alakulására fókuszálva a kétezres években;
- B) az ágazati elemzések eredményeinek (alaptanulmányok) publikálása, illetve publikálásra előkészítése
- C) empirikus felmérés megalapozása
- D) nemzetközi projektekben részvétel folytatása, további nemzetközi kutatói hálózatokba való bekapcsolódás és az együttműködés területeinek kiszélesítése
- E) a korábbi átfogó projekten alapuló tudományos rendszerezés és projekt-eredmények, továbbá az új ötéves projekt koncepcionális alapjainak megismertetése a szakmai közönséggel

A) ÉS B). ANALITIKUS MUNKA ÉS AZ EREDMÉNYEK PUBLIKÁLÁSA

2017. év második félév munkájának meghatározó részét képezte az új ötéves projekt koncepcionális alapjainak, valamint a nemzetközi összehasonlítás szempontrendszerének a kidolgozása, és ennek mentén az ágazati kutatások előkészítése. Erre alapozva a 2018-as év meghatározó feladata az ágazati elemzések elkészítése a közvetett, regulatív szabályozás alakulásáról a kétezres években, jellemzően az ún. szabályozó hatósági szerepekre fókuszálva.

A vizsgálatok igazgatási, költségvetési, ágazatpolitikai és uniós politikai szempontokat egyaránt és egységesen követnek és azokat összevetik a tág értelemben vett közigazgatástudomány keretei között. Ennek során keressük, hogy milyen *nemzetközi megoldási modelljei* vannak e korszakos jelentőségű mai változásnak a közigazgatás és a magánigazgatás-szervezés körében. Hol helyezkedik el közöttük a jelenlegi magyar gyakorlat? Célunk, hogy feltárjuk, milyen utak, megoldási módok között van választás, a nagyobb kihívásoknak megfelelő beavatkozások, mint alkalmasnak tűnő válaszok, megtalálása érdekében.

Az ágazati elemzések elvégzésekor a tagállami vagy nemzetközi integráció szintjén szervezett jelentősebb szolgáltatásokat veszünk alapul, legyenek azok a köz- vagy a magánszektor jellemző tevékenységi körei. 2018-ban ágazati alaptanulmányok készülnek többek között a hírközlés, a bankfelügyelet, a távolsági közlekedés egyes formái, az energiaszektor, valamint a szociális alapszolgáltatások területein.

A következő kutatási évben e tanulmányok egy részének megjelentetését tervezzük, elsősorban külföldi és hazai szakfolyóiratokban.

C) EMPIRIKUS FELMÉRÉS MEGALAPOZÁSA

Ágazati mélységben változtak a szakpolitikák Magyarországon is, mégpedig különösen élesen az utóbbi években. Ennek kifejeződése a rezsicsökkentés, az ágazati különadók alkalmazása, a tulajdoni változások a nemzeti vagyon alakítása körében és más korszakos jelenségek. Mindez kézzel foghatóvá vált a háztartások (családok) szintjén. Egy korábbi kutatásunkat bázisfelmérésként hasznosítjuk. Ehhez képest, és az analitikus munka eredményeire is építve dolgozzuk ki egy bővített kontrollfelmérés – amelyre a projekt következő szakaszában kerül sor – szempontrendszerét, amivel a változást és a vélhetően alakuló válaszadói értékelő szempontokat összehasonlíthatjuk és értékelhetjük.

D) NEMZETKÖZI KUTATÁSI KAPCSOLATOK KISZÉLESÍTÉSE

Ennek fő irányai 2018 évben tervezetten a következők:

- Az ágazati elemzések lényegi részét képezik a különböző európai uniós, illetve adott esetben nem uniós államok szolgáltatási szabályozó rendszerének komparatív vizsgálata az egyes szolgáltatási szektorokban. A részeredményeket a fentiek szerint nemzetközi szaklapokban is publikálni tervezzük, amivel nemzetközi kutatási kapcsolataink kiszélesítését kívánjuk megalapozni.
- Részben a korábbi projekt, részben pedig az új projekt koncepcionáló szakaszának eredményeire építve, 2018. januárjában a kutatócsoport szakmai együttműködés kiépítését kezdi meg a *UACES* [University Association for Contemporary European Studies] *Collaborative Research Network on Effective Enforcement of EU Law and Policy* kutatói hálózattal (<https://www.euenforcement.com/>). Ennek keretében a kutatócsoport a közszolgáltatási ágazatok szabályozása szempontjából releváns uniós jogi kötelezettségek kikényszerítésének kérdéseit, kihívásait vizsgálja; az eredmények bemutatása – itt már az ágazati elemzésekre is alapozva – nemzetközi fórumokon (konferencia, workshop) 2018 év őszétől várható.
- Sor kerül egy nemzetközi workshop megszervezésére is, más források bevonásával, elsősorban közép-kelet európai szakértők részvételével. Az ülésen az állami szerepvállalás alakzataival összefüggésben a (tág értelemben vett) közösségi feladatellátás erőforrás-oldali változásainak vizsgálatára, illetve megvitatására kerül sor, az egyes közép-kelet európai államok releváns közszolgáltatási rendszereinek példája alapján. A workshop célja egyben jelen projekt nemzetközi kapcsolatainak bővítése.
- A Kutatócsoport angol nyelvű blogját és az angol nyelvű folyóiratunkat folyamatosan fejlesztjük a nemzetközi jelenlét további erősítése érdekében.

E) DISSZEMINÁCIÓ, EREDMÉNYEK NÉPSZERŰSÍTÉSE

A célközönséghez való eljuttatást tudományos vitaüléseken és publikációs fórumokon való további jelenléttel erősítjük 2018-ban is, az alábbiak szerint.

MTA-DE KÖZSZOLGÁLTATÁSI KUTATÓCSOPORT

HORVÁTH M. TAMÁS, az MTA doktora

4028 Debrecen, Kassai út 26., Tel: (52) 512-700/77192

<https://jog.unideb.hu/hu/kutatasaink/mta-kutatocsoport>; e-mail: kozsolg.kut@law.unideb.hu

- Tematikus írásokon keresztül az akadémiai szférán kívül a gyakorló szakemberek változatos köreit szólítjuk meg.
- A projekt eredményeinek megismertetése és továbbépítési lehetőségei szempontjából kiemelkedő jelentőségű fórum a MTA IX. Gazdaság- és Jogtudományok Osztálya Állam- és Jogtudományi Bizottságának [Közjogi Albizottsága](#). A testület szakmai vitaülései és interaktív elektronikus vitafórumai a Kutatócsoport, illetve az új kutatási projekt számára is kiemelten fontos témák köré szerveződnek. 2018-ban több vitaülés, illetve kutatóülés megszervezésére kerül sor az Albizottság keretében, amelyek kiemelt témái között a 2016-ban megjelent enciklopédikus munka, illetve az új projekt keretében tervezett ágazati tanulmányok problémafelvetéseinek megvitatása, illetve a részeredmények bemutatása is szerepel. Ennek jegyében már szervezés alatt van két ülés a vízgazdálkodás, illetve a bankfelügyeleti szabályozásának tendenciáinak és kihívásainak megvitatása érdekében, az akadémiai szféra képviselői és gyakorló szakemberek részvételével
- E viták továbbvitelének színterei egyrészt a kutatócsoport-tagok írásaival, illetve szerkesztői közreműködésével megjelenő tematikus folyóiratszámok, másrészt az Albizottság a KözJogPlatform elnevezésű elektronikus felülete, amely a Kutatócsoport szakmai blogja által rendelkezésére bocsátott aloldalon (<http://www.kozjavak.hu/hu/kozjogplatform>) működik.
- A szokásos publikációs formákon túl virtuális technikákat ugyancsak alkalmazunk. Ennek jegyében magyar és angol nyelvű tematikus blogoldalak működtetését (kozjavak.hu és publicgoods.eu) kezdtük meg 2015-ben, magyar és angol nyelvű elektronikus folyóiratokat indítottunk (*Közjavak* és *Public Goods & Governance*) Kutatócsoport gondozásában. Ezek működtetését és továbbfejlesztését 2018-ban is folytatjuk.